

INTERNATIONAL AND NATIONAL STATUTORY SUPPORT OF MARITIME SECURITY

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-392-7-7>

RUSSIAN NAVAL AGGRESSION AND DANUBE COMMISSION

РОСІЙСЬКА МОРСЬКА АГРЕСІЯ ТА ДУНАЙСЬКА КОМІСІЯ

Babin Borys Volodymyrovych

*Doctor of Law, Professor,
Expert the Association of Reintegration
of Crimea
Odesa, Ukraine*

Бабін Борис Володимирович

*доктор юридичних наук, професор,
експерт Асоціації Реінтеграції
Криму
м. Одеса, Україна*

Питання діяльності Дунайської комісії за умов масштабної російської агресії та максимальної ролі дунайського судноплавства як ключового засобу зовнішньої торгівлі України набуває особливого значення. Варто нагадати що рф з 1991 року залишалася членом Дунайської комісії та відповідно учасницею Конвенції про режим судноплавства на Дунаї (Белградської конвенції) [1] як "правонаступниця" СРСР.

Нагадаємо, що цілями діяльності Дунайської Комісії є "забезпечення і розвиток вільного судноплавства на Дунаї для торговельних суден під прапорами усіх держав відповідно до інтересів і суверенних прав держав-учасників Белградської конвенції, а також зміцнення і розвитку економічних і культурних зв'язків цих держав між собою і з іншими країнами" [2].

Після початку російської агресії уповноважені органи державної влади України, неурядові структури включно із Асоціацією Реінтеграції Криму (АРК) обґрунтовано зверталися до Дунайської комісії з проханням оцінити участь росії у цій організації, несумісну з принципами міжнародного права, морської і річкової безпеки та міждержавних перевезень.

Тому 17 березня 2022 року відбулася дванадцята позачергова сесія Дунайської Комісії, де було схвалене спеціальне рішення DC/SES-XII Extr./3 у зв'язку з військовою агресією рф проти України. Тоді Дунайська комісія відхилила повноваження будь-яких представників рф у комісії, а також будь-яких їх заступників, усунула представників агресора від участі у всіх засіданнях Комісії та її робочих органів до

відновлення миру, суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів.

Комісія рекомендувала у зазначеному рішенні договірним державам розпочати підготовку щодо перегляду Белградської конвенції з проханням перевірити, чи може рф як держава без берега Дунаю і в майбутньому бути учасницею Конвенції.

Тоді Комісія доручила Генеральному директору свого Секретаріату розробити пропозиції щодо виконання статті 9 Белградської Конвенції, щоб за дотримання Правил процедури та чинних трудових угод підготувати звільнення з посад всіх службовців Секретаріату Комісії з російським громадянством [3].

Надалі, 15 червня 2022 року на черговій сесії Дунайська Комісія розпустила Підготовчий комітет Дипломатичної конференції з питань перегляду Конвенції про режим судноплавства на Дунаї, до якого також входила і рф, та створила Підготовчий комітет Дипломатичної конференції щодо режиму навігації на річці Дунай у складі виключно придунайських держав, тобто без російських представників. Тоді, як повідомляв МЗС України, Комісія також скоротила дипломатичну посаду радника в своєму Секретаріаті, яку займав представник росії, і внесла зміни в Правила процедури Комісії та цілу низку її регламентів та внутрішніх положень, згідно з якими жоден громадянин агресора надалі не зможе претендувати на отримання дипломатичних чи адміністративно-технічних посад у Секретаріаті [4].

Ще до того, наприкінці травня 2022 року Дунайська комісія з ініціативи Євросоюзу започаткувала Дунайську лінію солідарності для сприяння вивезенню аграрної продукції України та поклала відповідні функції на Дунайське вантажне інформаційне бюро [5]. Слід додати що у наступному АРК продовжила інформування як Дунайської комісії так й інших уповноважених структур стосовно основних ризиків для торговельного судноплавства, які виникають через злочинні діяння російських агресорів, що базуються на окупований Крим [6]. Серед іншого відповідні аспекти обговорювалися експертами АРК у взаємодії з Департаментом енергетики Європейської комісії [7], структурами ООН та ОБСЄ [8], з представниками Міжнародної комісії із захисту річки Дунай [9] та на інших міжнародних експертних майданчиках [10], включно із зустрічами на полях 62-ї Генасамблеї Парламентської асамблеї Чорноморського економічного співробітництва [11].

Обговорення на рівні Дунайської комісії у вимірі протидії окупації Криму мало відповідні практичні результати, оскільки вже у квітні 2023 року представники Дунайської комісії взяли участь у Першій чорноморській безпековій конференції Міжнародної Кримської

платформи. Серед іншого генеральний директор Комісії Манфред Зейц взяв активну участь у панелі конференції "Майбутня конфігурація. Яким є майбутнє регіональної безпеки у Чорному та Азовському морях" [12]. Надалі делегація Дунайської комісії взяла участь у Третньому саміті Міжнародної Кримської платформи в Києві в серпні 2023 року [13]. До того, 24 червня 2023 року Президент Комісії Любов Непоп зробила окрему офіційну заяву у якій наголосила, що атака росії на дунайські порти становить загрозу безпеці для свободи судноплавства на Дунаї, і в нинішніх обставинах може бути оцінена як послідовна спроба порушити глобальну продовольчу безпеку.

Президент Комісії констатувала, що атака на українську портову інфраструктуру на Дунаї підриває реалізацію «Ініціативи Дунайської смуги солідарності для торгівлі між ЄС та Україною», яка реалізується Секретаріатом Комісії у співпраці з Єврокомісією для забезпечення безперервності торгівлі і, зокрема, експорту сільськогосподарської продукції з України. Президент Комісії також наголосила, що цей міжнародний орган вже наголошував на реальних загрозах безпеці та використанню українських дунайських портів через військову агресію рф, а також визнав рф відповідальною за економічні збитки, які завдаються стосовно транспортно-вантажній діяльності уздовж всього Дунаю через військову небезпеку в дельті Дунаю та Чорному морі. Президент Комісії заклала членів Комітету з підготовки дипломатичної конференції щодо режиму судноплавства на Дунаї зробити все можливе, щоб рф більше не була членом Белградської конвенції чи будь-якої іншої конвенції, яка може бути прийнята замість неї, та щоб рф була притягнута до відповідальності за пошкодження або руйнування цивільної інфраструктури на Дунаї в Україні [14].

Тому не дивно що на 100-й, ювілейній сесії у грудні 2023 року Дунайська Комісія заявила про прийняте нею рішення в якому дунайські держави закликали до відповідальності росії за вчинені напади у Нижньому Дунаї, та вказали про форму такої відповідальності а саме вихід росії з Белградської конвенції через суттєве її порушення, а також у вимірі невиконання росією фінансових зобов'язань перед Комісією. Комісія зазначила, що таке рішення схвалене нею "після листопадових дебатів правової та технічної робочих груп" де досліджувалися систематичні напади рф на регіон Нижнього Дунаю, які постійно порушують фундаментальні принципи Белградської конвенції [15].

Варто констатувати що припинення дії міждержавних угод через російську морську агресію, з урахуванням відповідних приписів Віденської конвенції про право міжнародних договорів вже отримало відображення у вимірі двосторонніх актів, таких як Договір про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської

протоки 2003 року [16] та Угода з питань рибальства в Азовському морі 1993 року, стосовно якої потребу врахування Віденської конвенції у вимірі російської морської агресії було встановлено національним судом [17].

Оскільки наступні організаційні та правові кроки з боку Дунайської комісії очікуються до весни 2024 року, відповідна тематика зберігає свою безперечну актуальність.

Література:

1. Convention regarding the regime of navigation on the Danube. Danube Commission. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/danube-commission/convention-regarding-the-regime-of-navigation-on-the-danube/> (Дата звернення: 17.12.2023).

2. Російська агресія та дунайське судноплавство. 17.03.2022. APK. URL: <https://t.me/ARCconstruction/4111> (Дата звернення: 17.12.2023).

3. Дунайська Комісія. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. URL: <https://mtu.gov.ua/content/dunayska-komisiya.html> (Дата звернення: 17.12.2023).

4. Comment of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine on the suspension of representatives of the Russian Federation from participation in the work of the Danube Commission. MFA of Ukraine. 16.06.2022. URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/comment-ministry-foreign-affairs-ukraine-suspension-representatives-russian-federation-participation-work-danube-commission> (Дата звернення: 17.12.2023).

5. Mission & Approach. Danube Commission. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/danube-solidarity-lane-for-eu-ukraine-trade/mission-approach/> (Дата звернення: 17.12.2023).

6. Russian Terrorism and Black Sea Shipping. 12.11.2022. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/activity/2022/11/12/russian-terrorism-and-black-sea-shipping/> (Дата звернення: 17.12.2023).

7. European Commission and Russian Maritime Aggression. 22.09.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/activity/2023/09/22/european-commission-and-russian-maritime-aggression/> (Дата звернення: 17.12.2023).

8. UN Climate Change Conference and De-Occupation of Crimea. 03.12.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/activity/2023/12/03/un-climate-change-conference-and-de-occupation-of-crimea/> (Дата звернення: 17.12.2023).

9. International Commission for Protection of Danube River and Russian Aggression. 04.08.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/activity/2023/08/04/international-commission-for-protection-of-danube-river-and-russian-aggression/> (Дата звернення: 17.12.2023).

10. Forum of International Law and De-Occupation of Crimea. 09.12.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/activity/2023/12/09/forum-of-international-law-and-de-occupation-of-crimea/> (Дата звернення: 17.12.2023).

11. Results of Kyiv Session of the PABSEC General Assembly. 18.11.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/news/2023/11/18/results-of-kyiv-session-of-the-pabsec-general-assembly/> (Дата звернення: 17.12.2023).

12. The International Crimea Platform: First Black Sea Security Conference – participation of the Director General of the Danube Commission (Bucharest, 13 April 2023). URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/2023/04/14/the-international-crimea-platform-first-black-sea-security-conference-participation-of-the-director-general-of-the-danube-commission-bucharest-13-april-2023/> (Дата звернення: 17.12.2023).

13. The Third Summit of the Crimean Platform took place in Kyiv. 24.08.2023. ARC. URL: <https://arcrimea.org/en/news/2023/08/24/the-third-summit-of-the-crimean-platform-took-place-in-kyiv/> (Дата звернення: 17.12.2023).

14. Statement by the President of the Danube Commission on the Russian attack on the Danube infrastructure 24 July 2023. Danube Commission. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/2023/07/24/statement-by-the-president-of-the-danube-commission-on-the-russian-attack-on-the-danube-infrastructure-24-july-2023/> (Дата звернення: 17.12.2023).

15. 100th Jubilee Session of the Danube Commission. Danube Commission. URL: <https://www.danubecommission.org/dc/en/2023/12/15/100th-jubilee-session-of-the-danube-commission/> (Дата звернення: 17.12.2023).

16. Про припинення дії Договору між Україною та Російською Федерацією про співробітництво у використанні Азовського моря і Керченської протоки. Закон України від 24 лютого 2023 року № 2948-IX. ВПУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2948-20> (Дата звернення: 17.12.2023).

17. Рішення Одеського окружного адміністративного суду від 17 серпня 2023 року по справі 420/8381/20 провадження П/420/10246/23. ЄДРСР. URL: (Дата звернення: 17.12.2023). <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113040927>